

Kopsoli

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2006. gada marts Nr. 6 (905)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada

Cena 30 santīmi

Priekšlikumi ņemti vērā

Ilze Kopmane

Šī gada janvārī LNS Dome apstiprināja rīcības plānu LNS 16. kongresa izteikto priekšlikumu izpildei. Tādu būtisku, savienības darba virzībai nepieciešamu ierosinājumu bija krietni daudz un, tos apkopojot, sanāca svarīgākie 15. Tuvāk par tiem!

Par LNS darba veterānu godināšanu

— ideju ne reizi vien un arī šoreiz virzīja Jadviga Bočkāne. Domnieki to atbalstīja un nolēma, ka turpmāk par to cilvēku godināšanu, kuri ar savu darbu radījuši un vairojuši LNS īpašumus, jā rūpējas biedrību priekšsēdētājiem, rīkojot tikšanās, pieredzes apmaiņas, jubileju utt. vakarus, kā arī pašiem veterāniem vajag aktīvāk organizēt savus saietus.

Klubiem pašiem jāpelna

— nauda savām vajadzībām. Tāpēc nepieciešams organizēt tādus jaunus un saistošus pasākumus un maksas pakalpojumus, kas cilvēkus interesē, par kuriem tie gatavi maksāt. Arī dzirdīgo sabiedrībai tādus jāorganizē.

O. Anufrijeva rosināja veidot pastāvošo pašdarbību kolektīvu padomes vairāku cilvēku sastāvā, lai veicinātu plašāku domu apmaiņu un pilnvērtīgāku lēmumu pieņemšanu.

Domnieki uzdeva šo priekšlikumu apsvērt biedrību priekšsēdētāju sanāksmē. Tas pats attiecas arī uz jauniešu — skolu beidzēju saietu u.c. pasākumu rīkošanu.

Par subtitriem televīzijā

— jautājums joprojām aktuāls, jāizskata Informācijas komisijā, problēmas risināšanai jācenšas piesaistīt ES strukturfondū finansējumu, sadarbojoties ar LTV. Tad sekmīgāk varētu atrisināt arī TV filmgrupas

izbraukumus uz reģioniem un pie lauku cilvēkiem, kas visai maz atainoti raidījumos. Jāuzlabo arī subtitru kvalitāte, izvietojums un biežums dažādos TV raidījumos. Atbildīgais šai jomā E. Vorslovs.

Par tulkū pakalpojumu paplašināšanu

— arī te domnieki saskatīja risinājumu, piesaistot ES naudu, piemēram, studentu nodrošināšanai ar tulkū augstskolās un citos gadījumos.

Jārīko semināri tulkūiem

— lai pilnveidotu zīmju valodas prasmi. Jāapmāca zīmju valoda arvien jauniem cilvēkiem, un jāveic tālākais šīs valodas izpētes un attīstības darbs.

Pieslēgt visus LNS klubus internetam

— pamats šim lēmumam ir, jo biedrības apgādātas ar datoriem un uz vietas ir darbinieki, kas apguvuši datorprasmi. Taču cilvēki vēl plašāk jārosina iet kursus, lietot internetu uzzīņai un saziņai, zināšanu papildināšanai darījumu kārtošanai utt..

Pansionātu nedzirdīgajiem

— te nu jāveic izpēte: cik ir šādu cilvēku, kuri vēlētos vecumdienas aizvadīt pensionātā. Ja pietiekoši daudz, tad var domāt par ES līdzekļu piesaisti.

□ □ □

Daļa ierosinājumu jau īstenoja (notiek datorprasmes, zīmju valodas apgūšanas kursi, tulkū kursi, klubi pieslēgti internetam, LNS projektos iekļautas arvien jaunas idejas, kas sniedz iespēju izglīties, pilnveidot prasmes, aktivizēt sabiedrisko rosību klubos utt.).

Lielai daļai vēl neatrisināto jautājumu kā termiņš norādīts 2006.gads. Tātad notiek regulārs darbs, un tad jau arī rezultāti būs. Par to liecina visa līdzšinējā LNS darba pieredze daudzu gadu garumā.

No LNS Domes sēdes materiāliem

2006.gadā laikraksts «Kopsoli» iznāk ar Rīgas Domes finansiālu atbalstu.

Šajā numurā

- > 1.lpp. Ko vēlas mūsu ļaudis un kā izpildīt viņu ierosinājumus? Par to spriež Dome.
- > 2.lpp. Pieredzes apmaiņa vienmēr ir laba lieta. Šoreiz par nedzirdīgo dzīvi Īrijā!
- > 3.lpp. Tēma par vērojumiem citās zemēs turpinās — Valmieras skolēni bijuši kultūras festivālā — Slovākijā, bet Rīgas skolotājas — Lietuvā, Viņņā.
- > 4. — 5.lpp. Vienpadsmit puīši mīcās Barkavas arodvidusskolā Barkavā. Pavasaris nāk ar priecīgām vēstīm — viņiem tur labi.
- > 6.lpp. Kā dibinājās un attīstījās nedzirdīgo sporta kustība pasaulē.
- > 7.lpp. Turpinās saruna ar orientēšanās sporta piekritējiem.

«KS» piedāvā Konkurss

«Uzsmaidiet saulei».

Uzmanīgi lasiet visus rakstus un no 8 pasvīrotajiem vārdiem sastādiet divus sakarīgu teikumus. Tuvāk par konkursa noteikumiem — pašās beigās (8.lpp).

LNS pārstāvji viesojas Īrijā

Edgars Vorslovs

ES Socrates programmas Grundtvig 2 projekta *Deaf are not deaf (Nedzirdīgie nav nedzirdīgi) starp Latviju, Lietuvu, Poliju un Īriju, kuru Latvijā realizē SIA SALO Baltic International, ietvaros četri LNS pārstāvji – LNS viceprezidents Edgars Vorslovs, Rīgas RB priekšsēdētāja vietniece Māra Lasmane, Pļaviņu RB darbinieks Lauris Rūrāns un zīmju valodas tulkis Ārija Medne no 13. līdz 18. martam viesojās Īrijā, lai iepazītos ar nedzirdīgo situāciju šajā valstī.*

Organizācijas nedzirdīgajiem

Uzreiz jāsaka, ka ar nedzirdīgo problēmu risināšanu Īrijā nodarbojas vairākas organizācijas. Pirmajās divās dienās Dublinā viesojamies dažās no tām.

Īrijas personu ar invaliditāti padome (People with disabilities in Ireland Council) ir valdības dibināta padome. Tajā darbojas pārstāvji no dažādām organizācijām, kas nodarbojas ar invalīdu problēmu risināšanu. Īrijā ir apmēram 400000 personu ar invaliditāti. Padome uzklausa un apspriež dažādas invalīdu problēmas un iesaka risinājumus valdībai to novēršanai. Padome arī caurskata likumprojektus, kas skar invalīdus un sniedz savu atzinumu par tiem.

Nacionālā asociācija nedzirdīgajiem cilvēkiem (National Association for Deaf People – NAD) ir organizācija, kas nodarbojas ar palīdzības sniegšanu personām ar dzirdes problēmām. Tās darbību finansē valsts. Asociācijai ir 10 Resursu centri visā valstī. Asociācija sniedz konsultācijas un izdod informatīvos materiālus par ar nedzirdību saistīto problēmu risināšanu, izsniedz tehniskos palīg līdzekļus (arī Īrijā uz bezmaksas palīg līdzekļiem ir jāgaida rindā un tie pārsvarā tādi paši kā Latvijā – teksta telefoni un skaņu pastiprinoši telefoni, dažāda veida signalizatori, skaņu uztveršanas sistēmas), zīmju valodas kursu organizēšanu un mācību materiālu izplatīšanu (tie gan ir par maksu), kā arī sniedz citu palīdzību. Īrijā ir apmēram 78000 personu ar dzirdes problēmām.

Īrijas Nedzirdīgo savienība (Irish Deaf Society - IDS) ir tāda pati organizācija kā LNS. Darbības virziens līdzīgs LNS – palīdzības sniegšana nedzirdīgajiem, vārdzirdīgajiem cilvēkiem un viņu ģimenes locekļiem, nedzirdīgo tiesību aizstāvība, zīmju valodas mācību materiālu izdošana un apmācības organizēšana (zīmju valoda Īrijā vēl nav oficiāli atzīta). Izdod informatīvos

materiālus nedzirdīgajiem, kā arī pārējai sabiedrībai par nedzirdīgajiem. IDS darbībai finansējumu gūst no valsts un dažādu projektu realizācijas. Īrijā ir apmēram 5000 nedzirdīgu cilvēku. IDS sastāvā darbojas arī Īrijas Nedzirdīgo jauniešu asociācija.

Irish Deaf.com – 2003.gadā izveidoja privātpersona. Tās mērķis ir atbalsta sniegšana nedzirdīgo kopienai. Darbības virzieni – informatīvo materiālu sagatavošana un izplatīšana gan elektroniskā, gan drukātā veidā, zīmju valodas mācību materiālu izgatavošana, palīdzības sniegšana nedzirdīgajiem. Visi pakalpojumi tiek sniegti par maksu – tos apmaksā vai nu kāda organizācija, vai arī paši interesenti.

No kreisās: Lauris Rūrāns, Māra Lasmane, Skaņu pārstāve Ilze Kalnina, Ārija Medne, Edgars Vorslovs.

Īrijā apmēram 30% nedzirdīgo ir trūcīgi (par tādiem tiek uzskatīti, ja viņu ienākumi nedēļā ir mazāki par 285 EUR). Šī organizācija, saņemot finansējumu no valsts un pašvaldību institūcijām, labdarības organizācijām, sagatavo pārtikas paciņas un dala tās. 2005.gadā izdalītas 85000 paciņas.

Irish Sign Link – zīmju valodas tulkus aģentūra. Šo aģentūru gan neapmeklējām, bet informāciju guvām no nedzirdīgo stāstītā un informatīvajiem materiāliem. Aģentūras direktoru padomē darbojas divi IDS pārstāvji. Īrijā ir tikai 35 tulki un to resursi ir ierobežoti. Nedzirdīgajiem uz tulku pakalpojumiem ir jāgaida no 10 – 14 dienām, dažreiz pat mēnesis. Tulki dalās akreditētos kvalificētajos tulkos un akreditētos praktizētos. Kvalificēto tulku pakalpojumi pieejami tikai medicīnās, juridiskajā un «augsta līmeņa» jomās, pārējās jomās pakalpojums sniedz praktiskanti.

Tālāk mūsu ceļš veda uz Īrijas ziemeļrietumu pilsētu *Letterkenny*.

Tur viesojamies NAD Resursu centrā un iepazīties ar Fiziskās un sensorās invaliditātes pakalpojumu centra (*Physical & Sensory Disabilities Service*) darbu. Tā darbību finansē Īrijas ziemeļrietumu pašvaldības, un tas sniedz plaša spektra pakalpojumus visiem invalīdiem dažādā vecumā un viņu ģimenes locekļiem. Bērniem tiek sniegti pakalpojumi izglītības ieguves procesā, vecākā gadagājuma cilvēkiem tiek organizēti brīvā laika pavadīšanas pasākumi. Centrā strādā arī viens dzirdes invalīds, kas nodarbojas ar palīdzības sniegšanu nedzirdīgajiem un darbā iekārtošanu. Īrijā pastāv kvotu sistēma, kur noteikts, ka darba devējiem 3% darbavieta jārezervē invalīdiem. Nedzirdīgajiem tiek piemēlēti darbi, kur nevaļag daudz kontaktēties.

Iespaidi no brauciena

Īrija ir skaista, sakopta zeme ar laipniem cilvēkiem, un pašlaik cenšas sniegt plašu atbalstu invalīdiem.

Īrijā nedzirdīgajiem darbu atrast nav problēmu, bet daudzi paši negrib strādāt mazkvalificētos darbus, jo valsts maksā parbalstu 165 EUR nedēļā un nedzirdīgo vidū izglītības līmenis nav diez ko augsts. Tam pamatā agrākajos gados nedzirdīgo apmācība izmantotā orālā metode, jo tikai pēdējos gados nedzirdīgo apmācībā tiek pielietota zīmju valoda.

Īrijā apmēram 30% nedzirdīgo ir trūcīgi (par tādiem tiek uzskatīti, ja viņu ienākumi nedēļā ir mazāki par 285 EUR). Šī organizācija, saņemot finansējumu no valsts un pašvaldību institūcijām, labdarības organizācijām, sagatavo pārtikas paciņas un dala tās. 2005.gadā izdalītas 85000 paciņas.

Tā kā tulku pakalpojumu pieejamība ir apgrūtināta, nedzirdīgie studenti pārsvarā ar pasniedzējiem kontaktējas caur internetu (Latvijas variantā tās būtu tālmācības studijas). Ja students nav no bagātas ģimenes, tad valsts pirmo gadu sedz studiju maksu (apmēram 2000 EUR), arī pārējos gadus studijas tiek apmaksātas, ja mācās sekmīgi.

Informācijas pieejamība – bez jau minētajiem dažādu organizāciju izplatītajiem informatīvajiem materiāliem nedzirdīgie informāciju var iegūt arī no televīzijas: TV programmas (gan filmas, gan raidījumi) tiek tīrētas ar *slēpto titru metodi*, to gan vairāk dara no Anglijas raidošās televīzijas.

Baltieši Īrijā – bija izdevība tikties ar trim nedzirdīgajiem no Lietuvas, kuri strādā Īrijā. Visi trīs strādā pie pakešu logu izgatavošanas. Alga sākumā bijusi 250 EUR

nedēļā, tagad jau 500 EUR. Saimnieki skatoties, kā strādā, ja labi, tad labi arī maksā. Dzīve gan neesot lētā, trijātā par īri maksājot 520 EUR mēnesī plus klāt vēl

komunālie pakalpojumi. Pārtika arī daudz dārgāka nekā dzimtenē. Taupīgi dzīvojot, var izveidot uzkrājumus, bet esot garlaicīgi un velkot uz mājām.

Nedēļa Īrijā mums bija iespaidiem bagāts un nogurdinošs ceļojums.

Paldies par šo braucienu SALO Baltic International un tās pārstāvei Guntrai Cīrulei.

Dienas Slovākijā

Pārsls Bebre

Soziem Valmieras vājdzirdīgo bērnu internātpamatskolai – attīstības centram pienāca brīnišķīgs ielūgums – piedalīties starptautiskajā Nedzirdīgo kultūras festivālā Nitrā (Slovākijā). Lai turp varētu doties, parūpējās skolas direktors Andris Tauriņš un viņa vietniece audzināšanas darbā Ina Kursīte, bet bērniem līdzī devās pedagogi: Uldze Strazdiņa un Ilona Berkholde.

Festivāla galvenais organizators bija Slovākijas Nedzirdīgo organizācija «Ef-feta», kuras pārzinā bija arī viesu uzņem-

šana. Šāds pasākums Nitrā tika organizēts jau ceturto reizi, un tas notiek ik pēc diviem gadiem. Diemžēl, tikai ziemā. Tur piedalījās 11 valstu studenti un profesionāļu pārstāvji (divas valstis bija no Āfrikas kontinenta), bet pirmo reizi bērnu un skolēnu teātru grupas. Savu teātra un kustības mākslu rādīja skolēni no Slovākijas, Čehijas, Nīderlandes, Zviedrijas un Latvijas. Mūsējie festivālā izdejoja pasaku «Pelnrūš-ķīte». Profesionālas režisores vadībā tapa visu valstu kopuzvedums «Klusās rokas». Tajā tika apvienoti visu piecu valstu skolēnu priekšnesumi. To rādīja uz Nitras teātra skatuves, un tas bija lielisks.

Nedēļa Nitrā pagāja ļoti ātri. Bija dota iespēja piedalīties franču nedzirdīgo mā-

slinieku zīmēšanas nodarbībās, vērot teātra nodarbības, kuras vadīja gan pedagogi no Nīderlandes, gan čehu augstskolas nedzirdīgo nodaļas studenti. Divas pēdējās festivāla dienas aizritēja, skatot citu valstu amatieru un profesionālo teātru uzvedumus (kopā 13).

Dalībnieku grupas vadītājas atzina: «Bijām trāpījušas desmitniekā! Sevi neslavīnot, par sevi dzirdējām vislabākās atsauksmes. Pat skolēni bija „apbrīnojami paklausīga tauta». Brīvajā laikā varējām apskatīt Bojnices pili un Kremnicas profesionāltehniko skolu. Ceram, ka vēl kādreiz pienāks tik jauks ielūgums, lai atkal varētu doties pāri Lielajiem Tatriem.»

Darba pieredzes apmaiņa Viļņā

Ingūna Krama

Šeit mazliet pastāstīšu par manu un darba kolēģu pirmo pieredzes apmaiņas braucienu uz Viļņu pagājušā gada nogalē. Tur piedalījāties konferencē «Nedzirdīgo un vājdzirdīgo mācīšana un socializācija mūsdienās». Kad par konferenci uzzināju, tēma man šķita interesanta, tāpēc mudināju kolēģes braucienam uz Viļņu. Un šī iecere piepildījās!

Viļņas Nedzirdīgo bērnu skolā mūs sagaidīja dežurante. Tur viss jau bija noformēts Ziemassvētkiem, gaitenju sienas un griestus rotāja vienkārši, bet gaumīgi bērnu darinājumi. Internātā mums ierādīja – ooo, cik jauku istabu! Otrajā rītā gaidīja garšīgas brokastis. Tad devāmies uz aktu zāli, kur pulcējās

skolas skolotāji – tādi smaidīgi, priecīgi. Tas mums ļoti patika! Palaimējās, ka uz vietas skolā bija lietuviešu tulki, kuri tulkoja lietuviešu nedzirdīgajiem skolotājiem, un es iekļāvos viņu grupā. Pasākums sākās ar koncertu, kurā dejoja bērni. Tad mūs uzrunāja skolas direktore. Viņa mūs apsveica ar ierašanos. Vēl bija pārstāvji arī no Igaunijas. Žēl, ka nebija poļu pārstāvju, kas tika ielūgti. Tad sākās konference.

Igaunijas skolas direktore pastāstīja, ka tur valsts apmaksā bērniem 70% no digitālā dzirdes aparāta cenas. Ir daudz arī tādu bērnu, kam ievieto kohleāros implantus. 1. – 5. klases bērni pēc stundām paliek skolā un kopā ar skolotāju izpilda mājasdarbus. Bet audzēkņi dodas uz mājām un pilda mājasdarbus kopā ar vecākiem. Internātā dzīvo tikai 19 skolēni. Pēc skolas beigšanas bērniem ir diezgan plašas profesijas izvēles iespējas dzīvei: datorzinībās, arhitektūrā, celtniecībā, kurpniecībā, maizniecībā, kulinārijā un konditorejā, skolotāja palīga darbā u.c. Protams, arī viņiem, tāpat kā mums un lietuviešiem, – trūkst tulku. Tomēr šķiet, ka igauņi mūs dažā ziņā apsteiguši.

Pēc igauņiem – bija mūsu kārta. Mazliet pastāstījām par savas skolas vēsturi, ko darām tagad un kādas ir mūsu nākotnes ieceres. Es dalījās pieredzē par savu darbu pēcpusdienā, kā arī ārpusskolas pasākumu organizēša-

nā. Tad mani kolēģi pastāstīja, ka es izpildu melodeklamācijas un mācu tās bērniem. Pēc klātesošo lūguma parādīju viņiem Ances Krauzes dziesmu «Šūpoles». Skatītāji bija sajūsmā un manu uzstāšanos uzņēma ar skaļiem aplausiem.

Apskatījām arī skolu, klases, iegājām psihologa nodarbību telpā. Skolā ir savs skolas psihologs, kurš pārvalda zīmju valodu. Viņa atzīst, ka bez zīmju valodas ar bērniem darboties nav iespējams. Vai tad bērni jūtas droši, ejot pie psihologa, ja ir kādas problēmas? Sākumā bijis grūti, bet tagad paši nāk un te jūtas labi! Nodomāju – būtu labi, ja pie mums skolā arī būtu savs psihologs. Cerams, jaunajā skolā tā arī patiešām būs.

Vēl padalījās darba pieredzē ar skolotāju, kura pati ir nedzirdīga. Daudz ko jautāju par viņas darbu ar 1.klasītes bērniem. Tad pēkšņi pa durvīm ienāca kāda dzirdīgā skolotāja un mūs iepazīstināja. Biju pārsteigta par to, ka viņa perfekti prata zīmju valodu. Interesējies, kur viņa tik labi to iemācījusies. Izrādās, regulāri notiek kursi tiem skolotājiem, kas neprot zīmju valodu. Šai ziņā lietuviešus tomēr apbrīnoju!

Pēcpusdienā tika izveidotas divas darba grupas – pirmā sprieda par mācīšanu mūsdienās; otrā – par socializāciju. Pirmā darba grupa diskutēja par piemērotu mācību grāmatu trūku-

Darba pieredzes apmaiņa...

Sākums 3. lpp.

mu nedzirdīgajiem bērniem. Pašiem izdot speciālās grāmatas ir ļoti dārgi, tāpēc Lietuvā speciālās grāmatas nedzirdīgajiem bērniem ir tikai 1. klasē un tikai lietuviešu valodā. Skolotāji daudz izmanto pašstaisītus palīgmateriālus, bet nav iespējams tos apkopot pa tēmām, jo katrā klasē skolēnu zināšanu līmenis ir ļoti atšķirīgs. Liela problēma ir skolēnu zināšanu vērtēšana, jo nedzirdīgiem skolēniem zināšanas neat-

bilst vispārīglītojošo skolu prasību līmenim. Bet, beidzot vidusskolu, nedzirdīgais skolēns kārto tādus pašus centralizētos eksāmenus kā dzirdīgie skolēni. Lietuvā un Igaunijā nedzirdīgie skolēni pamatzglītību iegūst desmit gados.

Igaunijas pārstāve atzina, ka visiem ir ļoti līdzīgas problēmas. Izrādās, ka Tallinas skola, kas agrāk strādāja pēc bilingvālās mācīšanas metodes, tomēr atgriezies pie totālās komunikācijas. Igauniete skaidroja, ka bērni labi zinā-

juši zīmju valodu, bet radušās lielas grūtības igauņu valodas apgūšanā.

Otrā darba grupa par būtisku problēmu atzina tulku trūkumu un darba grupa nolēma, ka Viļņā atkal organizēs dažādus projektus saistībā ar nedzirdīgo un vārdzirdīgo socializāciju.

Noslēgumā mūs aizveda uz jauku restorānu, kur pirmo reizi mūžā pagarošajam bebru gaļai. **Liels paldies darba kolēģēm Sandrai Jarānei un Agrai Mitronei**, kuras man palīdzēja saprast krievu valodā runāto.

Labs amats — dzīvei pamats

Viss ir iespējams

Teorijā grūtības, praktiskos darbos vieglāk

Kā nedzirdīgie tiek galā ar mācībām? Tur nu gan skolotājiem nākoties pasvīst, lai izskaidrotu viņiem teorētisko mācību vielu. Tiek kopēti daudz materiālu. Tos bieži rāda

viņš bija apjucis, ka nedzirdīgie neizprata vārdu «instruktāža». Nācās meklēt tam vieglāku skaidrojumu. Tā viņš strādā ar daudziem vārdiem, gatavojot nedzirdīgajiem īpašus materiālus uz «plēvēm». Viegli neklājas arī fizikas skolotājam Ilgonim Lēnim – Līnim. Fiziku nedzirdīgie puīši uzskata par visgrūtāko mācību priekšmetu, var teikt, šeit joprojām daudz kas «miglā

Inese Immure

Šinī mācību gadā nedzirdīgajiem pirmo reizi tika dota iespēja apgūt apdares darbu strādnieku amatu profesionālā līmenī. Un tā vienpadsmit puīši no dažādām Latvijas vietām uzsāka mācības nepazīstamajā Barkavas arodvidusskolā Madonas rajonā, lai trīsgadīgo apmācības programmu apgūtu kopā ar 19 dzirdīgajiem.

Nedzirdīgie audzēkņi kā jauns izaicinājums skolai

Viņi ir pirmie nedzirdīgie, ar ko saskāras šīs skolas kolektīvs. «Strādājot ar viņiem, mēs tā pa īstam sapratām, ko nozīmē nedzirdīgi cilvēki. Patiesībā viņi tādi paši cilvēki kā mēs,» atzina Lilita Zukule, grupas audzinātāja, kas pirms tam par nedzirdīgajiem cilvēkiem zināja tikai no grāmatas «Sabiedrībai par nedzirdību». Šī grāmata bija arī uz direktores Silvijas Smelteres galda.

Nedzirdīgie cilvēki – tā ir aktualitāte, un tas ir jaunums un izaicinājums šai arodskolai, kas iepriekš nekad nebija saskārusies ar viņiem. To atzina visi sastaptie skolotāji. Viņi domā, ka bija vairāk uztraukušies, nobijušies nekā paši nedzirdīgie.

Gaidot lielo nedzirdīgo grupu, skolas vadība un skolotāji bija noraizējušies, vai dzirdīgie skolēni nespēsies par viņiem un kā varēs sazināties. «Bet, pašiem skolotājiem par pārsteigumu, puīši labi iekļāvās lielajā dzirdīgo kolektīvā (kopā skolā ir ap 300 skolēnu) un dzirdīgie nemaz nespējās par tiem, kas sarunājās zīmju valodā,» atzina skolas direktora vietnieks Juris Dukaļskis.

No kreisās: D. Saldabolovs, tulks F. Vānkins, V. Krumins, A. Grāvis, audzinātāja L. Zukule, M. Jociis, A. Vinogradovs, K. Unte, D. Liepiņš, E. Rāmza, J. Sausiņš

arī uz ekrāna. Visgrūtāk klājas latviešu valodas skolotājai Mairitai Pāvulsonei, kurai darbs ar nedzirdīgajiem paņem ļoti daudz enerģijas: jāpaskaidro katrs vārds, jākopē daudz materiālu un jādomā, kā panākt, lai audzēkņi veidotu gramatiski pareizus teikumus.

Veltot nedzirdīgajiem vairāk laika, mazāk uzmanības iznāk tiek dzirdīgiem skolēniem, tādējādi cieš viņu izglītības līmenis. Viņa domā, ka vajadzētu lielo klasi sadalīt, jo grūti strādāt ar tik lielu grupu, ar 30 skolēniem, no kuriem viena trešdaļa ir ar īpašām vajadzībām. Noteikti jādomā par skolotāja asistenta iesaistīšanu mācību procesā, kas palīdzētu sagatavoties stundai. To atzīst arī skolas direktore.

Kā izskaidrot un pasniegt jēdzienus tā, lai nedzirdīgie audzēkņi tos saprastu, par to jādomā arī rasēšanas, vides zinības, darba aizsardzības un elektrotehnikas priekšmeta skolotājam Albertam Gailumam. Sākumā

tīts». Toties ar rasēšanu, kas ir praktisks priekšmets, neesot problēmu. Arī praktiskās mācības skolotājs Jānis Smelters atzīst: teorijas apguve veicas grūti, bet praktiskās zinības nedzirdīgie uztver ātri. Un viņiem ir nopietnāka attieksme pret mācību darbu nekā dzirdīgajiem. Un tieši par attieksmi nedzirdīgie dažreiz saņem labāku atzīmi nekā dzirdīgie, kuri, piemēram, jautājuši, kāpēc elektrotehnikā viņiem "4", bet nedzirdīgajiem "7".

Atlaides netiek dotas

Vai nedzirdīgajiem tiek dotas kādas atlaides, labākas atzīmes? Nē, visi tiek vērtēti vienādi: nešķiro, vai tu esi dzirdīgs vai nedzirdīgs. Galvenais ir zināšanas, prasme un attieksme.

Vieglāk klājas matemātikas skolotājai Sandrai Saleniecei – matemātisko uzdevumu risināšana nedzirdīgajiem padodas pat labāk nekā dzirdīgajiem.

Audzinatāja Lilita uztraucās, kā varēs saprasties ar viņiem, kā novadīs audzināšanas stundu. Tagad viņa jau mierīgāka: pieradusi pie savu audzēkņu īpatnējās izrušanas, tāpēc izdodas saprast viņu teikto, gatava arī apgūt zīmju valodas tulka profesiju Rēzeknes augstskolā. Viņa uzskata, ka nedzirdīgie audzēkņi ir pat organizētāki, centīgāki, paklausīgāki un atsaucīgāki.

Par nedzirdīgajiem priecājas arī sporta skolotāja Inga Dzelve: šie jaunieši ir tik vispusīgi, bet reizēm pārlietu emocionāli, ļoti pārdzīvo zaudējumus. Skolotāja minēja valsts mēroga skolu basketbola sacensības, kur barkavieši ieguva 7. vietu. Nedzirdīgie pārdzīvoja, ka tik zema vieta, bet, kad uzzināja, ka starp 67 skolām iekļuvuši 8 labāko komandu skaitā, tad nomierinājās. I. Dzelve bija patīkami pārsteigta, ka nedzirdīgajiem sanāk kupls līdzjutēju skaits: uz sacensībām Saldū bija atbraukuši viņu vecāki, brāļi un māsas.

Tomēr paliek problēma – kā sarunāties

Skolai ir zīmju valodas tulks Fēlikss Vankins. Bet, piemēram, basketbola laukumā trenere caur tulku nedzirdīgajiem dod norādījumus, pa to laiku spēle iet uz priekšu un – treneres padomi vairs neder.

Lai uzzinātu par vājdzirdīgu un nedzirdīgu skolēnu apmācības metodēm, Barkavas skolotāji apmeklēja Valmieras vājdzirdīgo skolu. Valmieras skola bija tā, kas palīdzēja puīšiem rast iespēju apgūt arodizglītību šeit.

Ja nedzirdīgie regulāri mācīsies Barkavas skolā, tad skolotājiem pašiem būs jādomā par zīmju valodas apgūšanu. Skolai, kas atrodas laukos, grūti sameklēt tulku. Tulks tika meklēts ilgi un ļoti. Beigu beigās direktore caur kādu Madonas rajona iestādi atrada jaunekli, kuram ir nedzirdīgi vecāki un kurš prot sarunāties ar nedzirdīgajiem. Tā Fēlikss ir atnācis te. Viņš gan tulko, gan arī mācās apdares darbus. Ja kādu iemeslu dēļ tulks nav skolā, tad ar tulkošanu izlīdz audzēknis Vladimirs Krumins, kas ir vājdzirdīgs. Viņš pēdējais ienāca šajā kolektīvā un ir vienīgais, kas pamatskolas izglītību ieguvis Rīgas 51. vidusskolā. Tā ir skola, kurā ir nedzirdīgo klases krievvalodīgajiem.

Kā ar latviešu valodu? «Nē, nav problēmu, jo man ir daudz latviešu draugu,» saka Vladimirs.

Kā jūtaties, jaunieši?

Vladimirs uzskata: jāmacās, kamēr jauns, jo vecumdienās to būs grūtāk izdarīt. Arī **Aleksejs Vinogradovs** domā, ka noteikti vajag mācīties un iegūt diplomu, jo tad būs vieglāk atrast darbu. Viņš bija uzsācis darbu kādā privātfirmā, bet pameta

to, lai mācītos šeit.

Savukārt **Dainis Liepiņš** domā, ka «labāk tomēr būt dzirdīgajam. Nav 100% pārliecības, ka pēc skolas izdosies atrast darbu. Diploms kabatā dod tikai 20 procentīgu drošības sajūtu.»

Kā jūs te jūtaties? Kā tiekat galā ar mācībām? Kā jūs sazināties ar dzirdīgajiem skolēniem? Vai te vakaros ir ko darīt? Visiem bija ko stāstīt! Savos iespaidos dalījās arī **Māris Jocis, Kaspars Unte, Edgars Ramza, Deniss Saldabovs, Aivis Grāvītis un Jānis Sausiņš.** (Tajā dienā skolā nebija **Mareks Kaidašs, Gatis Mazjānis.**)

Sākumā bijuši apjukusi un nobijušies, jo bija jāmacās dzīvot jaunā dzirdīgo kolektīvā. Te ir lielāka slodze nekā iepriekšējā skolā: daudz jāraksta, jākārto ieskaite un kontroldarbi. Nu jau pieraduši. Bet ar fiziku joprojām netiekot galā – tas ir visgrūtākais priekšmets.

Puiši stāsta

Mēs sazināties rakstiski – gan uz papīra, gan mobilā telefonā, gan daktilējot – lietojot burtus zīmju valodā. Visi mūsu kursā jau iemācījušies zīmju valodas alfabētu. Meitenēm ir lielāka interese par zīmju valodu. Kādas četras meitenes to jau apguvušas elementārā līmenī. Sākumā meitenes mūs apmeklēja bariem, nu gluži kā kādus muzeja eksponātus. Tagad jau viņas mūs mazāk apciemo, jo iepazīnušas un laikam vairs neliekamies tik interesanti....

Brīva laika tikpat kā nav. Stundas notiek līdz trijiem pēcpusdienā. Vakaros jāpilda mājasdarbi, notiek arī dažādas sporta nodarbības: basketbolā, futbolā, svarcelšanā, galda tenisā, volejbolā, rokascīņā. Reizi nedēļā apmeklējam peldbaseinu, kas atrodas tuvējā Barkavas pamatskolā. Tur ir arī vieglatlētikas laukums. Mums ir interese uzvarēt sporta sacensībās, jo tad dabūjam piemaksu pie stipendijas. Pamatstipendija ir 8.50 Ls. Stipendija mūs disciplinē apmeklēt stundas: par katru nokavēto stundu no stipendijas atskaita 0.50 Ls.

Piedalās visur

Aktīvi piedalāmies visos skolas pasākumos. Ejam uz diskotēkām. Ziemassvētkos uzstājamies ar dziesmu zīmju valodā. Zāle un jo īpaši skolas direktore bija emocionāli savijnota, to redzot.

Esam iesaistīti skolas dežūrās. Ēdnīcas dežurantiem jāuzkopj ēdnīca un jāpalīdz saimniecēm virtuves darbos, skolas dežurantiem jāmazgā gaiteni.

Par ko draugi vairāk vaicā?

Viņus vairāk interesē, vai mums nav garlaicīgi laukos un kā tiekam galā ar ēšanu. Pusdienojam ēdnīcā: par 1 Ls var garšīgi paēst. Brokastis un vakariņas gatavojam paši. Mums tā ir jauna pieredze – esam nākuši no internātskolas, kur par ēst gatavošanu nebija jādomā, tur trīsreiz dienā tik devāmie pie galda!

Nedaudz par

Barkavas skolu

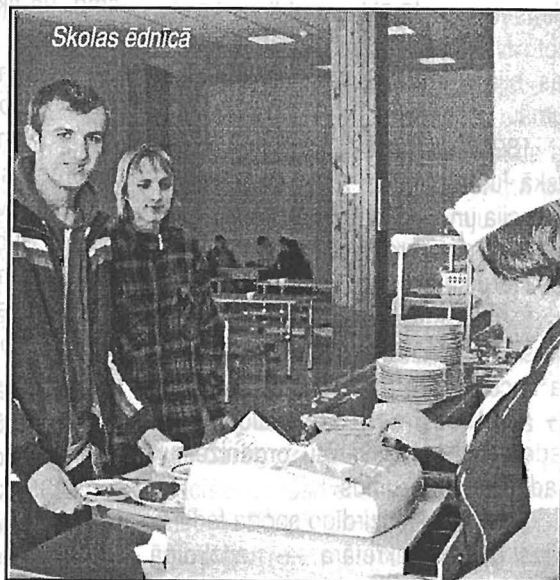
Izvietota piecstāvu ēkā: kopā mācību telpas un kopmītnes – istabā pa divi vai trīs. Istabiņās ir gan TV, gan aparāts, ar ko var spēlēt videospēles. Mēneša īres maksa ir 2.50 Ls. Skolas praksē viena daļa zēnu izvēlējās remontēt savu kopmītnes istabu, lai tā būtu mājīgāka. Pārējie remontēja skolas milzīgo gaiteni.

Puiši kā lielu plusu atzīmē to, ka reizē ar amatu te var apgūt arī vidējās izglītības programmu. Tiesa gan, nepilnu. (Ja grib iegūt pilnu vidusskolas programmu, būs jāpamācās vēl citur.)

Zēni ar nepacietību gaida jaunus nedzirdīgos skolēnus Barkavā. Jau esot 10 gribētāju! «*Jo būs interesantāk un jautrāk!*» pārliecināti viņi.

Nedzirdīgie audzēkņi atzinīgi izteicās par to, ka visi skolotāji rūpējas par viņiem, vienmēr uzklausa viņu vajadzības.

Latvijā šobrīd vēl ir maz mācību iestāžu, kas gatavas nedzirdīgajiem sniegt profesionālo izglītību. Tāpēc var tikai priecāties, ka Barkavas arodskola uzņēmusies nedzirdīgo audzēkņu apmācību. Šis ir lielisks piemērs tam, ka viss ir iespējams. Ir iespējams parastā skolā, kas nekad nav saskārusies ar nedzirdīgajiem, noorganizēt un sākt mācīt veselīgu grupu nedzirdīgo jauniešu, neskatoties uz to, ka visi bija pilnīgi nesagatavoti – abas puses.

Kā dibinājās un attīstījās nedzirdīgo sporta kustība

Jadviga Bočkāne

Lai sporta vēsture kā būtiska nedzirdīgo kultūras daļa neietu zudībā un aizmirstībā, LNSF darbības programmā izvirzīts uzdevums meklēt, vākt un apkopot materiālus par šo tēmu.

Ja būs pietiekami plašs un izsmeltošs materiālu klāsts, tad, iespējams, to varēs apkopot un izdot ilustrētā grāmatā kā izziņas, ierosmes un pamudinājuma pamatu jaunajai paaudzei pievērsties sportam.

Ikviena atmiņa, fotogrāfija vai cita relikvija noderētu šīs ieceres papildīšanai, tāpēc aicinu visus aktīvi atsaukties un piedalīties šīs ļoti vajadzīgās ieceres realizācijā, ar savām idejām un materiāliem griežoties LNSF birojā Rīgā, Elvīras ielā 19.

Šeit «KS» lasītāju uzmanībai ieskats vispārējā nedzirdīgo sporta vēsturē, konkrēti — olimpiskajā kustībā.

Starptautiskās Nedzirdīgo sporta komitejas (CISS) izveidošanās

19.gs. beigās līdz ar milzīgo progresu izglītībā un daudzajām iespējām, kas pavērās arī nedzirdīgajiem cilvēkiem, nedzirdīgie no visas Eiropas meklēja iespējas, kā sazināties citam ar citu. Sports jau vēsturiski ir bijis viens no populārākiem veidiem, kā vienot cilvēkus no dažādām valstīm, un tā tas bija arī nedzirdīgo cilvēku gadījumā.

1891.gadā notika pirmā starptautiskā futbola spēle: Anglija — Skotija. Francija un Beļģija drīz pievienojās šim procesam un organizēja daudzas spēles starp savu valstu komandām.

Līdz ar augošo popularitāti un pieprasījumu pēc nedzirdīgo cilvēku sporta sacensībām radās jauna problēma — bija ļoti maz nacionālo sporta federāciju, kuras varētu organizēt un vadīt šos pasākumus.

Francijas Nedzirdīgo sporta federācijas ģenerālsēkretāra — nedzirdīgā

francūza Eižēna Rubena Alkaī kunga mērķis bija izveidot starptautisku nedzirdīgo cilvēku sporta organizāciju, kura palīdzētu sekmēt nedzirdīgo sporta federāciju attīstību visā Eiropā.

Jauns nedzirdīgais cilvēks no Beļģijas Antuāns Dress palīdzēja Alkaī īstenot šo sapni.

Rubens Alkaī un Dress daudz strādāja, lai panāktu, ka sešas jau oficiāli pastāvošās nacionālās federācijas (Francijā, Beļģijā, Lielbritānijā, Čehoslovākijā, Nīderlandē un Polijā) piedalītos Starptautiskajās nedzirdīgo spēlēs, kas bija Olimpisko spēļu versija nedzirdīgajiem.

Pirmās sporta spēles

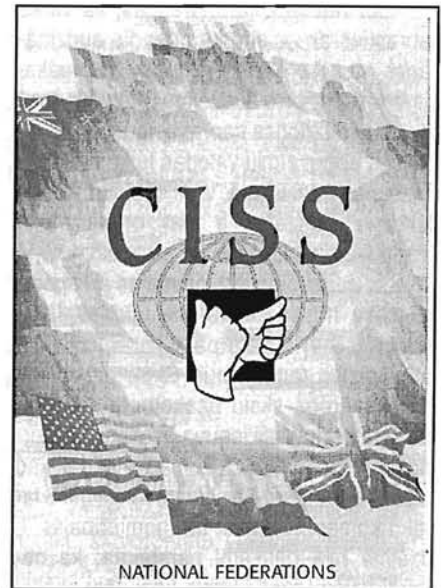
Tās notika Parīzē (1924). Tajās piedalījās Beļģijas, Čehoslovākijas, Lielbritānijas, Nīderlandes, Polijas nedzirdīgie sportisti, kā arī sportisti no Ungārijas, Itālijas, Latvijas (Filips Rozembergs) un Rumānijas, kurās pagaidām vēl nebija nodibinātas savas sporta federācijas.

Pirmajās nedzirdīgo sporta spēlēs sacensības notika vieglatlētikā, riteņbraukšanā, futbolā, šaušanā un peldēšanā. Tās risinājās ļoti veiksmīgi un visi bija vienprātīgi: šī tradīcija jāturpina. Tāpēc spēļu laikā (1924. 16. VIII) sporta organizatori sapulcējās sanāsmē, un tika nodibināta jauna organizācija — Starptautiskā Nedzirdīgo Sporta Komiteja (CISS — *International Committee of Silent Sports*). Tās mērķis bija apvienot visas nedzirdīgo sporta federācijas un pieņemt statūtus.

Tika ievēlēts pirmais prezidents — Eižens Rubens Alkaī. Nākošās nedzirdīgo sporta spēles notika Amsterdamā (1928) un apliecināja sporta augšupeju un apvienošanās idejas attīstību.

CISS karoga iesvētīšana

Piekto Starptautisko spēļu atklāšanas ceremonijā Stokholmā (1939) notika CISS karoga iesvētīšana. Zilā un zaļā krāsā izstrādātā logotipa autors bija Fernands Šante. Šis notikums pirmo

reizi tika pagodināts ar karaļnama pārstāvja — Zviedrijas prinča Gustava Ādolfā klātbūtni.

II Pasaules kara laikā CISS apturēja savas aktivitātes, un tikai pēc 10 gadu ilga klusuma perioda notika 6. Starptautiskās sporta spēles Kopenhāgenā (1949). Tad kongresā akceptēja arī Austrijas priekšlikumu par Starptautisko ziemas sporta spēļu organizēšanu.

Iekļaujas pasaules apritē

1951.gada 12.maijā CISS tika uzņemta Starptautiskajā olimpiskajā komitejā (SOK). Šis fakts apliecināja CISS izaugsmi, jo SOK tādējādi atzina CISS organizēto sacensību un sporta pasākumu administrēšanas augstos standartus un kvalitatīvo darbu.

1953.gadā CISS ilggadīgais prezidents Rubens Alkaī aizgāja pensijā un viņa vietā stājās Oskars Ridens no Zviedrijas.

Augsti apbalvojumi un nozīmīgi notikumi

1966. gadā CISS saņēma Kubertēna Olimpisko kausu par izcilēm panākumiem sporta attīstībā.

Lai uzsvētu sporta spēļu daudz nacionālo raksturu, 1967. gadā sporta spēļu nosaukums tika mainīts uz «Vispasaules nedzirdīgo spēles».

1981.gadā 14. Vispasaules sporta spēles Ķelnē pirmo reizi pagodināja SOK prezidents A.Samarančs, vērojot atklāšanas ceremoniju un priekšsacīkstes.

No 1989. gada CISS ir jauns logo-

tips (autori Lehs no Polijas un Afini no Izraēlas — abi bija radījuši līdzīgus logo).

Deviņdesmitajos gados CISS pieredzēja jaunu dalībnieku lielāko pieplūdumu pastāvēšanas laikā (iestājās arī Latvijas Nedzirdīgo sporta federācija).

1995.gadā Džeralds M.Džordans, CISS prezidents 24 gadu garumā, sa-

ņēma SOK augstāko atbalvojumu. To pasniedz cilvēkiem, kuri ar savu darbu un nopelniem īsteno olimpiskos ideālus.

2001.gada 18.maijā Starptautiskā Olimpiskā komiteja (SOK) prezidenta H.A.Samaranča personā oficiāli apstiprināja, ka atzīst Nedzirdīgo Olimpiskās spēles (Nedzirdīgo Olimpiādi) kā līdz-

vērtīgu lielajām Olimpiskajām spēlēm un Paralimpiskajām spēlēm.

Tādējādi šajā gadā Itālijā, Romā risinājās pirmā Nedzirdīgo olimpiāde (*Deaflympics*), kurā kopsolī ar visas pasaules sportistiem gāja arī Latvijas delegācijas dalībnieki.

Kādā no nākamajiem «KS» numuriem — ieskats Latvijas nedzirdīgo sporta vēsturē.

Visiem gadījumiem visos gadalaikos

Daiga Delle

(Sākumu lasiet «KS» nr.4/5)

Aldis Strožs (36)

Man orientēšanās vienkārši ļoti patīk! Valmierā bija skolotāja Krūmiņa, viņa ieinteresēja mani. Tā arī 1988. gadā, kad biju 12.klasē, sāku. Vēlāk biju Smalģa pulciņā. Orientēšanās man ir vaļasprieks, tas ir mans brīvais laiks pēc darba. Nu jau mēs visa ģimene braucam! Atpūšamies, saelpojamies meža smaržu, izbaudām skaisto dabu. Sevišķi mums patīk *Kāpas* sacensības, tur ģimenēm ir visinteresantāk.

Vēlos vēl vairāk piedalīties visur un gūt labākus rezultātus!

Pēteris Kursītis (40)

25 – 26 gadu vecumā Imants Intsons man ieteica (kopā strādājām) pievērsties orientēšanās sportam. Tas raisīja interesi, jo Imants prata interesanti stāstīt par šo sporta veidu. Rezultātā esmu tam «pielīmēts» laikam uz visu mūžu.

Ko man tas dod? Skrienot jūtos apmierināts, daudz ko pārdomāju, atbrīvojos no mājas un darba rutīnas.

Savā laikā kļuva līderis orientēšanās klubā *Zaļā paparde*. Uzmanība, koncentrēšanās, atgādinājumi, nepārtraukta informācijas vākšana un nodošana – tā bija un ir mana ikdiens.

Zaļajā papardē aktīvi darbojos laikā, kad notika gatavošanās braucienam uz olimpiādi Austrālijā (2005). Cilvēki novērtēja manu ieguldīto darbu, un tā es tiku iekļauts delegācijas sastāvā. Paldies par šo iespēju!

Paldies Lienei Kleinaī - Brūverei – viņa palīdzēja kārtot visus dokumentus, kuri saistīti ar kluba pārrēģistrāciju. Mēs paši sliktām papīros kā purvā veselu gadu. Ar Lienes palīdzību, ceru, ka viss tiks nokārtots, kā nākas, un esmu pārliecināts, ka klubs *Zaļā paparde* vēl dzīvos! Esmu priecīgs, ka strādāju tieši ar orientēšanās

sportu – 2005.gadā vispopulārāko sporta veidu Latvijā. Paši sportisti arī ir aktīvi. 4 – 5 tūkstošiem cilvēku mūsu valstī šis sporta veids ir arī viņu dzīvesveids. To vidū – arī mūsējie.

Zinu, ka basketbols, futbols, hokejs kļūst augstu. Bet mums ir svaigs gaiss, ūdens, zaļumi, saulei pavērsts vaigs, – kam šis viss patīk, tas iesaistās!

Pagājušajā gadā veiksmīgi organizētas nedzirdīgo sacensības atsevišķās grupās nedzirdīgo lielākajās starptautiskajās sacensībās starp dzirdīgajiem. Prieks par Anda Krama izcīnīto bronzas medaļu nedzirdīgo olimpiādē. Andim tā ir atkārtotā medaļa pēc 22 gadiem, un tas liecina par to, ka orientēšanās sports ir piemērots visa vecuma cilvēkiem – jaunībā, briedumā un cienījamajos gados.

Mans mērķis tagad izveidot stabilu paaudžu maiņu. Tam vajadzēs vismaz 3 gadus. Sākšu ar skolēniem, iesaistīšu viņus starp dzirdīgajiem, dzirdīgo orientēšanās klubos. Uz šo brīdi ar bērniem labāk darbojos Valmierā. Mūsējie Sandis Ķikurs un Ādolfs Kristapsons pagājušajā gadā bija Igaunijas treniņnometnē. Nākamā nometne būs aprīlī Slovērijā. Neuzskatu sevi par treneri, drīzāk koordinātoru.

Arī manām meitām ir vēlēšanās sportot, un daudz kas atkarīgs no mums, vecākiem, kā mēs pratīsim to nostiprināt un veicināt, virzot viņas uz orientēšanās sportu.

Pašlaik ļoti daudz runā par paaudžu maiņu visur. Bet tiem sportistiem – orientēristiem, kuri paši kaut kur piedalās, piedalīsies arī viņu bērni.

Māra Kursīte

(12)

Man bija apmēram 9 – 10 gadi, kad tētis sāka mani mācīt. Tētis *Kāpā* atrada Valmierā treneri Ingunu Valdmani, tad 5. klasē kopā ar dzirdīgajiem bērniem apmek-

lāju viņas vadīto orientēšanās pulciņu.

Pirms gada kopā ar Emīlu Kramu biju 10 dienu nometnē Strenčos kopā ar dzirdīgajiem bērniem. Sākumā ļoti kautrējos no dzirdīgajiem, jo biju palikusi viena meiteņu istabā, bet trenere Ingunu un viņas meita darīja visu, lai es justos labi.

Sapazinoties ar bērniem, iemācīju viņiem alfabētu. Nometnē bija daudz kā interesanta: pārgājieni 4 km garumā, kontrolpunktu atrašana, avotu apskate, Gaujmaļa. Šogad skolā spēlēju arī basketbolu, bet to pulciņu ātri pametu, jo bija grūti saprasties ar komandas meitenēm, viņas bija kaprīzas, bieži strīdējās.

Kad biju maza, mani Anfiza Kraze pēc darba vienmēr izņēma no bērnudārza un veda uz treniņiem, kur pēc darba bija arī mani vecāki. Kamēr vecāki skrien, bērņus pieskata auklīte, tur ir tāds noorganizēts bērnudārziņš. Citas mammas, kuras gaida bērniņu, pastaigājas. Veselīgi!

Man apnik skolā vien, tāpēc esmu priecīga, ka varu būt pēc skolas mežā, baudīt svaigu gaisu. Tētis stāstīja, ka darbā saelpojas putekļus un ir nepatīkami ar tiem braukt mājās, bet, ja izskrienas mežā, tad putekļi ir ārā!

Man 11 gadu vecumā bija ļoti labi rezultāti. Nav svarīgi ātri skriet, esmu mierīga, vairāk jādomā un jāskatās kartē, tad labāki rezultāti.

Pagājušā gada sākumā, lai nepazustu mežā, skrēju, sekojot marķējumiem, bet tad tētis ieteica pašai domāt ar galvu, skatīties karti. Kompasus nelietoju, jo neesmu apguvusi to. Bez kompasa varu tikt galā.

«Visiem gadījumiem visos»

Sākums 7.lpp.

Ja tagad nemšu kompasu, man viss sajūks. Bet tētis gan brīnās, kā es varu iztikt bez kompasu!

Pagājušajā vasarā Lietuvā Kauņā jau pirmajā dienā, nepazīstot distanci, ieguvi 1. vietu. Pati neticēju – tāds pārsteigums! 2.dienā nepiedalījās, jo lietuvieši teica, ka grūta trase, bet tad tētis izskrēja un teica, ka neesot grūta. Lietuvā bija laba ekskursija.

Man patīk skriet Rīgas rajonā – tur ir vieglāk nekā citviet Latvijā. Mana tagadējā skolotāja Baiba Sedlova arī skrien un priecājas par mani, mēs varam daudz ko pārrunāt.

Lelde Kursīte (6)

Man arī patīk piedalīties. Tā ir kā spēle. Es skrienu ātri. Mamma man palīdz, tētis, māsa pamāca. 5 gadu vecumā sāku skriet.

«KS» pastā

Mazs cinitis gāž lielu vezumu

Mirdza Ozoliņa

LNS mītnes Elvīras ielā 19 apmeklētājus otrajā stāvā katru gadu sveic Ziemassvētku kaktuss ar koši sarkanām ziedu zvaniņiem. Ir vēl arī daudz citu kupli zaļojošu telpaugu. Reiz manīju pat kallas ziedam.

Pajautāju pēc šīs ēkas «dārznieka». Un atbildē saņēmu — tā jau mūsu apkopēja Dzintra Intsone. Izrādās, puķu kopšana ir sirdsdarbs, ko viņa dara gan sev, gan visiem nama iemītniekiem par prieku. Un priecājas ne tikai Savienības darbinieki, bet arī šīs iestādes apmeklētāji.

Dārgie lasītāji!

Uzmanīgi izlasiet visus šajā «Kopsolī» numurā ievietotos rakstus un atrodiet 8 pasvītrotos vārdus (piem., pūpols). No tiem jā sastāda 2 teikumi — «KS» novēlējums saviem lasītājiem. Atbilde jāatsūta uz redakciju līdz 20.aprīlim.

Starp pareizo atbilžu autoriem tiks izlozētas redakcijas balvas. Varbūt tieši jūs saņemsiet pārsteiguma dāvanu no «Kopsolī». Gaidīsim vēstules! ☺

(Māsa Māra: «Lelde jau 3 gadu vecumā gribēja visur piedalīties, viņa ir aktīva.»)

Man meža nav bail, esmu stipra. Vilku, zaķi neesmu redzējusi. Mežā var spēlēties. Mežā vienmēr esmu priecīga un smaidu!

Henrijs Freimanis, galvenais rīkotājs masu sacensībām Magnēts:

Ar nedzirdīgajiem sadarbība mums ir jau ļoti sen. Labi kontakti bija ar Ansi Smonu.

Viņi vienmēr aktīvi piedalījušies Magnētā jau 70. – 80. gados. Toreiz daudz kas bija savādāk, tagad ir cita sistēma, bet mūsu sadarbība turpinās!

Beāte Freimane – sacensību rīkotāju palīdzē: Varu teikt, ka nedzirdīgie ir ļoti neatlaidīgi. Labi zinu arī Anfizu Krazi, Māru Plaudi, Intsonus, Andi Kramu, Raimonu Puksi. Tagad daudz runā par cilvēku ar īpašām vajadzībām iekļaušanos sabiedrībā, pie mums šo problēmu sen vairs nav! Prieks, ka seniori brauc uz pasaules orientēšanās čempionātiem.

Visās telpās valda spodrība un var just rūpīgu un čaklu roku klātbūtni, lai arī kādā laikā un dienā tur ieejam.

Paldies arī no manis šim mazajam ciniņim, kas skaisti, ar lielu atbildību klusi gāž tik lielu vezumu, jo LNS mītnē nav no mazajām.

Precizējums

«KS» atvainojas par pieļautām neprecizitātēm 4./5. 2006. nr. un sniedz precizējumu par LNS objektu remontu izmaksām: informācijas centra izveidošana Rīgā, Elvīras ielā 19 — plānotās izmaksas 14465,56 Ls; remonts Daugavpīlī, Mihoelsa ielā 24 — faktiskās izmaksas 14795,04 Ls.

Galvenā redaktore: ILZE KOPMANE.
Datormaksts: GUNTA BIRNITE.

Dodies tālāk, ļaujot pazust pagātnes neveiksmēm un sāpēm.

Nākamais izdevums 12.aprīlī

Mīļi sveicam

Uzsmaidiet silti cits citam un tā gaiši sāciet savas dzīves nākamo gadu, jo:

*Aizdzen aprīlis puteņus saltus,
Zemes atmodu sveic,
Plaukstā atnesdams pūpolus baltus...*

95

21.IV MILDA KAMŠA, Pļaviņas

85

18.IV TEKLA PIVINA, Rīgas

80

14.IV MARIJA JEROFEJEVA, Rīgas

16.IV ALBERTĪNE KRAVALE, Smiltenes

75

20.IV DZIDRA PUTRA, Liepājas

70

13.IV VELTA FERNĀTE, Rīgas

26.IV VILHELMS JANKELĀNS, Rēzeknes

65

3.III PĒTERIS BOGDANOVŠ, Rēzeknes

21.IV ALEKSANDRS KISLICKIS,

Rēzeknes

24.IV MAIJA JONĀNE, Rīgas

24.IV GAĻINA LIŠOVA, Rīgas

60

17.IV PĒTERIS KALVĪTIS, Rēzeknes

29.IV OĻEGS CIVKUNOVŠ, Ventspils

55

2.IV VERA GOBIŅA, Rīgas

50

1.IV AIJA MEIJERE, Rīgas

9.IV BIRUTA LASMĀNE, Rīgas

Īpašie sveicieni

*Nu tā jau ir, ka katru gadu
Mums ir no jauna jāpiedzimst
Un jādeg, jātop, jāliesmo,
Kamēr vien lakstīgala dziesmo.
Sveicam Nadeždu Jefremovu
skaistajā dzīves jubilejā!*

*Tālavas nedzirdīgo sports
Valmieras RB*

† Sēru vēstis

*Kad mūžības plīvuru laiks pāri sedz,
Tu mums sirdis atmiņu ugunis dedz...
Dzijas sērās paziņojam, ka mūžībā aizgājis
mūsu mīļais BRUNO DIMANTS —
(1926.16.VIII — 2006.4.III). Viņu dzīji sirdī
pieminot un viegļas smiltis Latvijas zemē
novēlot:
Sieva, dēls, vedekla, mazmeita ar ģimeni*

**Eiropas kopienas
iniciatīvas
EQUAL projekts
«Klusās rokas»**

Latvijā svin, Eiropā solidarizējas

Ilze Kopmane

Katru gadu marta sākumā sabiedrība savijojas, un sākas kārtējās diskusijas un lemlēmšanas par 8.martu – Starptautisko sieviešu dienu: svinēt, atzīmēt vai nē. Kārtējo reizi arī šogad Saeima lielā nevienprātībā noraidīja opozīcijas priekšlikumu par brīvdienas un atzīmēšanas faktu (Saeimas deputātu lielā vairākumā ir – vīrieši). Bet kā tas izskatās Eiropā?

Taisnības labad jāatzīst, ka svētku tur nekādu nav. Sievietes un viņu atbalstītāji to plaši atzīmē ar publiskām akcijām: ielu gājieniem, mītiņiem, diskusijām skvēros, laukumos, klubos, ar peticiju un programmu iesniegšanu valdībā par netaisnīgās un diskriminējošās attieksmes maiņu pret sievieti kā **lidztiesīgu** sabiedrības locekli. Tie ir plaši un nopietni pasākumi: tikšanās ar valsts politikas veidotājiem, sabiedrības informēšana, raksti masu medijos utt. Bet pie mums?

Lēmumus jau var pieņemt dažādu, bet tradīcijas izsakaus grūti. Latvijā tie, vienalga, bija svētki – ar ziediem, apsveikumiem, koncertiem, dāvanām. Neoficiāli, protams. Latvieši no laika gala nav bijuši mītiņotāji, lozungu vicinātāji, tāpēc arī šodien turēja rokās ziedus, smaidīja un atrada mīļus vārdus, veltītus sievietēm. Tām pašām, kurām ikdienā dara pāri. Bet par to 2. lpp.

Ekspresaptauja

**Sievietei sava diena.
Vai tādai jābūt?**

“Sieviešu diena – tā ir sievietes nopelni atzīmēšana sabiedrībā, ģimenē. Vismaz reizi gadā. Tā ir goda parādīšana viņai.

⇒ 2. lpp.

Mērķis – panākt izmaiņas likumdošanā

Projekta “Klusās rokas” ietvaros šobrīd notiek vairākas aktivitātes: pilotprojektu (izmēģinājuma programmu) norise Rēzeknē, Valmierā, Rīgā; nedzirdīgo jauniešu aptauja – pētījums Z.Ungura vadībā; gatavošanās ārzemju sadarbības partneru uzņemšanai šī gada pavasarī. Īsumā par tiem!

Rēzeknē

No 2005.gada oktobra līdz 2006.gada februārim EQUAL projekta “Klusās rokas” pilotprojekta “Informācijas tehnoloģiju iespēju izmantošana depresīvajos rajonos – nedzirdīgo elastīgām darba formām” ietvaros notika apmācība “e-mobilītātē” nedzirdīgām sievietēm.

Tajā piedalījās nedzirdīgās sievietes, kurām jau ir pamatīemaņas datorlietošanā. Uzsākot darbu, noskaidrojās, ka tās patiesībā ir ļoti zemas, tāpēc nācās mainīt apmācības saturu.

Apmācība ilga 36 stundas, un tajā piedalījās sešas nedzirdīgās sievietes no dažādiem Latvijas novadiem, No 25 līdz 55 gadiem, dažāda sociālā statusa pārstāves – gan strādājošas, gan bezdarbnieces. Viņas nostiprināja un pilnveidoja pamatiemaņas darbā ar datora Windows Word, Internet Explorer programmu, kā arī iepazīs ar

Datorprasmes apmācību nodarbībā Rēzeknē

iespējām internetā iegūt informāciju, to saglabāt, apstrādāt. Tika veikti praktiski vingrinājumi: izveidot tabulas, sanumurēt lappuses, uzrakstīt tekstu, to pārsūtīt u.c. Notika arī informācijas apskats, kā, piemēram, uzzināt par darba vakancēm, kā pieteikties darbam elektroniski. Dalībnieces iepazīs ar CV veidošanas noteikumiem.

Veiktā aptauja parādīja, ka nedzirdīgiem cilvēkiem datorprasmē var būt ļoti noderīga. Tā dod iespēju bez citu palīdzības iegūt informāciju, noformēt elementārus dokumentus, piemēram, iesniegumus, un, protams arī viegli sazināties ar citiem cilvēkiem.

Nedzirdīgiem cilvēkiem būtu jānodrošina regulāra piekļuve datoram un internetam, lai šie viņi paši varētu iegūt infor-

māciju par sabiedrībā notiekošo, uzzināt par iespējām iekārtoties darbā u.c. Jāatzīmē arī, ka viņiem ir ierobežotas iespējas apgūt datorprasmī ārpus nedzirdīgo kopienas, jo šādas apmācības parasti vada cilvēki, kuri nepārvalda zīmju valodu. Būtu jārisina dzirdes invalīdu iekļaušana tādās ārpusbiedrības kursu grupās, kur nodrošināts zīmju valodas tulkojums.

Vēl viens secinājums: šobrīd nav pieaugušo nedzirdīgo auditorijai domātas literatūras patstāvīgai datorprasmju apguvei – ar plašiem paskaidrojumiem, viegli uztveramas un vienkāršā valodā uzrakstītas.

Līdzšinējie vērojumi

Rezultāti liecina, ka *nedzirdīgi cilvēki var apgūt moderno tehnoloģiju lietojumu*, ja sabiedrība rada atbilstošus apstākļus šo cilvēku izaugsmei.

Martā notika arī seminārs “Lauku partnerība. Labās prakses piemēri Latgales reģionā”. Tā dalībnieki ieguva informāciju par partnerības piemēriem Rēzeknes rajonā un Latgales reģionā, par dažādu sabiedrisko organizāciju un apvienību darbību Latvijā.

Valmierā

Te risinās pilotprojekts “*Sociālie pakalpojumi un jaunās atbalsta formas nedzirdīgajām ģimenēm – priekšnoteikums veiksmīgai iekļaušanai nodarbinātībā*”.

⇒ 2. lpp.

Valmierieši:
“Lai izstrādātu savas programmas, jāiepazīst daudzi esošie dokumenti.”

Sievieteī sava diena...

⇒ 1. lpp.

Labi, ka tā tomēr tiek atzīta no vīriešu un vispār sabiedrības puses, lai arī oficiāli noraidīta un kritizēta.

Vai tad ikdienā daudz laba dzirdam? Ejam, strādājam, gādājam. Visi dati un aptaujas liecina: sievietes strādā vairāk stundu, saņem mazāku algu, vairāk laika velti ģimenei, bērniem, sabiedriskam darbam... Bet patiesībā – vēl saņemam, vai atzīmēt vai nē, sveikt vai nelikties zinot...

Paldies tiem mūsu biedrības vīriešiem, kuri tomēr nāk ar ziediem un smaidiem tāpat vien, bez oficiāliem pasākumiem. Paldies LNS vadībai par apsveikumu un kopīgo svētku brīdi 8.marta dienā." (G. P.)

"Mēs savā biedrībā parasti uzrīkojam tādu nelielu pasēdēšanu pie kafijas, bez ķeksīša darba plānā. Vajadzētu atjaunot šos svētkus valsts mērogā, jo tagad, kad svinam Mātes dienu, ir sievietes, kuras jūtas nepiederīgas, malā tikai tāpēc, ka viņām liktenis nav dāvājis iespēju būt mātēm.

Mūsu vīrieši savas sievietes gan ģimenē, gan līdzās darbā un sabiedrībā ciena (ar maziem izņēmumiem). Mēs to īpaši jūtam kopīgās lietās, kad klubā nepieciešama viņu prāta un viņu roku palīdzība. Paldies visiem par apsveikumiem, palīdzību ikdienā. Jo vairāk tāda būs gan darbā, gan mājās, jo mazāk mums būs jārunā par dzimumu ne-līdztiesību, sievietes diskrimināciju, vardarbību ģimenē utt." (S. G.)

"Puķes šai dienā ir ielās, mājās, iestādēs. Ziedu tirgotāji raujas, cik

spēka, jo vīrieši stāv rindā. 8.martā iegādājos Rīgā un ar prieku vēroju, cik daudziem rokās ziedu pušķi.

Sieviešu dienai ir jābūt arī turpmāk. Viņas tādu dienu nopelnījušas ar savām īpašām spējām – tādām, kuras piemīt tikai viņām. Sievietes spēj visu, vīrieši – gan nē.

Jāteic, ka mēs, sievietes, savā biedrībā un arī Nedzirdīgo savienībā nejutamiem diskriminētas. Te mūs ciena mūsu vīrieši, un nedzirdīgo sabiedrība atzīst sievietes nopelnus itin visos virzienos: sievietes virza kultūras attīstību, iesaistās daudzos pasākumos gan kā organizatores, gan darbinieces, realizē lielus projektus (kā, piemēram, šis) strādā atbildīgos amatos. Starp citu, pie svētku pusdienu galda sēdējām 26 sievietes un 7 vīrieši...

Cita lieta – valsts politika nav vēl tā veidota, lai būtu labvēlīga sievietēm, it īpaši, ja tās ir invalīdes. Tāpēc arī projektā "Klusās rokas" meklējam risinājumus, ko ieteikt šīs politikas veidotājiem par nepieciešamām izmaiņām." (D.L.)

"Šī diena ir starptautiska. Eiropā to atzīmē, kāpēc mums būtu jāatsakās? Protams, katrai tautai ir savas tradīcijas. Kaut kur iet ar plakātiem un pret kaut ko protestē, bet pie mums ar ziediem pateicas sievietēm par viņu ieguldījumu sabiedrībā, un arī tas jau ir solis pretī Viņai.

Raimonds Pauls nupat TV koncertā teica: "Virietis bez sievietes nebūtu nekā: visus mūsu panākumus nosaka sievietes, tāpēc bez viņām nu nekā neiztik..." Pie tā arī paliksim, kad domāsim par mūsu visiem plāniem un projektiem, kas attiecas uz dzimumu līdztiesību. (A.K.)

⇒ 1. lpp.

Valmierieši pašlaik izstrādā programmu nedzirdīgo sociālo pakalpojumu sniedzēju apmācīšanai.

Paredzēts, ka šīs apmācītās asistentes aprūpēs tos nedzirdīgos klientus, kuriem tas nepieciešams.

Valmieras biedrības darba grupa apzina arī tāda centra veidošanas modeli, kurā nedzirdīgie varēs saņemt intelektuālo palīdzību savu ideju realizācijai.

Notiek priekšdarbi darba atbalsta tīkla izveidei ģimenēm, kurās ir nedzirdīgie, kā arī motivācijas programmas izstrāde multiinvalīdēm.

Darba grupas vadītāja D.Lāce informēja, ka nodibināta sadarbība ar Valsts probācijas dienestu pieredzes apmaiņas līmenī – par motivācijas programmas izveides principiem.

Tuvākajā laikā valmierieši dosies uz konferenci Tallinā EQUAL projektu īstenotājiem Baltijā. Arī no šīs pieredzes varbūt varētu gūt kādu ideju.

Rīgā

Sadarbības partnera SO "Efraims" darba grupa pēti jauniešu situāciju: profesionālās izglītības un darba izvēles, profesiju aizliegumu, Latvijas un ES likumdošanas jautājumos.

Savukārt pētījumu grupa Z.Ungura vadībā

jau pabeigusi divus pētījumus par nedzirdīgām sievietēm Latvijas darba tirgū (Nr.2 skat. šajā numurā 4.lpp.) un pievērsusies jauniešu aptaujai, pēc tam seko pētījums par cittautesietēm, protams, nedzirdīgām.

Partnerība

Jūnija sākumā darba vizīte Latvijā ieradīsies šī projekta partneri no Vācijas, Slovaikijas, Čehijas. Līdztekus darbam grupās notiks arī divi publiski pasākumi ar viņu piedalīšanos, kurās laipni lūgta visa nedzirdīgo sabiedrība: konference "Rītaumsā" (2.VI) un festivāls Valmierā (3.VI). Sekojiet paziņojumiem "KS" un www.lns.lv.

Projekta vadītājs

A.Pavilins paplašinātājā darba grupas apspriedē 8.martā uzklaušīja "pilotu" vadītāju atskaiti par līdzšinējo veikumu un vēlreiz uzsvēra: *neizmirstiet, ka neviena jūsu veiktais pasākums nav pašmērķis, bet tikai līdzeklis gala rezultātu sasniegšanai – tam, ko spēsim piedāvāt valdības politikas maiņai, lai uzlabotu nedzirdīgo nodarbinātības, iekļaušanas pastāvošās sistēmas. Tātad – nepieciešami konkrēti priekšlikumi likumdošanai. Ja tie būs pietiekami skaidri un pārliecinoši, ar faktiem pierādīti, tikai tad var cerēt, ka tos likumdevēji pieņems un likumi tiks mainīti.*

Sieviete. Vīrietis. Līdzsvars? Darbs, alga, brīvais laiks. Valsts politika

Dažādi pētījumi sievietes tiesību un dzimumu līdztiesības jomā liecina, ka sabiedrība joprojām vēl daudz ir parādā sievietei – mātei, darba darītājai, savas ģimenes un sabiedrības neatņemamai daļai. Eiropā visvairāk šai ziņā panākušas sievietes Skandināvijā, bet pat tur zviedru sievietes vidū populārs kļuvis tiecenis: lai mēs kļūtu patiesi līdztiesīgas, mums jāmaina dzimums...

Sieviete – darba darītāja

Nevienlīdzība pirmām kārtām valda darba tirgū. Sievietes visā Eiropā, arī Latvijā nopelna vidēji par 15 % mazāk nekā vīrieši. Un iemesli tam ir divējādi: viņām vairāk "tiek uzticēti" ma-

zāk atalgoti darbi (izglītības, kultūras, sociālā utt. sfēra), kā arī viņām grūtāk izvirzīties vadošā darbā (slēptā diskriminācija, kad starp 2 vienlīdzīgiem pretējā dzimuma kandidātiem priekšroku dod vīriešiem). Pat skolēni aptauju anketās atzīst, ka priekšnieku un direktoru postenim vairāk piemēroti vīrieši un arī "ģimenes galva" ir vīrietis.

Šomēnes Latvijā risinās kampaņa pret varmācību pret sievietēm darbavietā. Tās gaitā atklājās šokējoši fakti: sievietes spiestas pamest darbu šefu uzmačības dēļ vai rupjas iztūrešanās rezultātā (piemēram, kad tām sāk slimot bērni, utt.).

Sieviete – ģimenes aprūpētāja

Sievietes strādā vairāk, viņām ir mazāk brīvā laika, jo vai-

rāk nekā vīrieši aizņemtas māj-saimniecības darbos un bērnu audzināšanā. Tā, piemēram, sievietes ģimenes aprūpei nedēļā velti 22 stundas (vīrieši – 10); skatās TV – 10 st. (vīrieši – 14 st.); brīvais laiks viņām ir 21 st. visā nedēļā (vīriešiem – 27 st.). Tālāk apburtais loks. Sievieteī līdz ar to atliek mazāk laika pašizglītībai, savu interešu pilnveidošanai un izaugsmei.

Papildus tam visam – vairāk nekā 1000 oficiāli reģistrētu varmācības upuru (sievu) gadā ģimenēs...

Sieviete – sabiedrībā un politikā

Visietekmīgākie un bagātākie mūsu valstī ir vīrieši (ar ļoti maziem izņēmumiem). Visnabadzīgākās – sievietes. Mediji

ziņo, ka katru mēnesi cilvēktirgotāju rokās nonāk 100 sievietes. Varmācība ir tā, ka kāds viņas piespiež, ietekmē to darīt.

Tajā pašā laikā Saeimas deputātu vidū viņu ir nedaudz (piektā daļa), bet Rīgas Domē, vēl mazāk (septītā daļa). Vēl viens novērojums: jo mazāka, šaurāka, nenozīmīga ir kāda pārvaldāmā sfēra, jo lielākas ir izredzes sievietei tur būt par priekšnieci.

Viss minētais liecina, ka faktiski līdz patiesai dzimumu līdztiesībai vēl ļoti tāls ceļš ejams. Tādā lielā mērogā ņemot. Bet katrs jau var sajūst to ar mazo šūniņu – ģimeni. Paraudzieties, kā tās lietas risinās pašam savā mikrosabiedrībā un sekmēt pozitīvu gaisotni tajā.

No pētījumiem Internetā un presē apkopojā "KS"

Sieviete tuvplānā: Ģimenē, darbā, sabiedrībā

“Man nepatīk dzīvot četrās sienās...”

Daiga Delle

Gunta Vazdiķe ir 32 gadus veca liepājniece. Katru nedēļu viņa mēro ceļu posmu Liepāja – Rīga un otrādi, lai nogādātu bērnudārzā un skolā dēlus Arti (6) un Sandi (10). Kāds ir viņas dzīves ritms, savienojot ģimenes un darbu; mātes, sievas un strādājošas sievietes pienākumus vienā veselumā?

Darbs? Galvenokārt caur paziņanos

Liepājas biedrībā ir daudz pensionāru, apmēram puse no visiem. Viņi iztiek ar pensiju. Kaut daudziem no viņiem ir dzirdīgi, jau pieauguši bērni, nevar teikt, ka tie viņus labi apgādā. Bērni paši sitas pa dzīvi... Toties mana vecuma paziņām gandrīz visiem ir darbs.

Protams, tas atrasts caur paziņu paziņām, savādāk nevar būt. Ja vīrieši vairāk strādā galdniecībā – par namdariem, palīgstrādniekiem, tad sievietes savukārt – šuvējas, apkopējas. Arī mans vīrs darbu logu izgatavošanas firmā “Aile” dabūja caur paziņām. Firma bija tik apmierināta ar vīra darbu, ka aicināja pievienoties vēl kādu nedzirdīgo – tā mans brālis dabūja darbu, nu jau tur strādā 4 nedzirdīgie, bet par to *Kopsoli* jau nesen rakstīja.

Nezin kāpēc visa sabiedrība ieņēmusi galvā, ka nedzirdīgie nespēj labi strādāt, ka viņi nevar būt atbildīgi par savu darbu. Patiesībā nedzirdīgie ir superīgi darbinieki. Manam brālim skolā bija grūti mācīties, bija vājas zināšanas, bet kā firmas darbinieks viņš ir lielisks!

Strādājoša sieviete Liepājā? Ierobežotās profesijās

Darba birzā sievietēm lielākoties piedāvā kļūt par šuvējām, bet daudzas jaunās meitenes negrib strādāt šajā profesijā. Es arī, piemēram, negribu. Dažām laimējas dabūt palīgstrādnieces darbus, piemēram, veikala noliktavā kārtot preces. Divas jauniešas strādā bērnudārzā pie garīgi atpalikušiem bērniem par skolotājas palīdzēm. Arī tas pats pazīstamais variants – viena iekārtojās un pēc laika aicināja draudzeni, jo vadība bija apmierināta ar viņas darbu. Tā kā principā Liepājā var atrast darbu, ja cilvēks pēc dabas nav sliks un patiešām grib strādāt. Vienīgi nedzirdīgajiem cilvēkiem ar viņu prasmēm un izglītību ir ierobežota amatu izvēle.

Sieviete, ģimene, darbs? Problēmas un risinājumi

Caur vīra firmu apkopējas darbu dabūju arī es. Sākumā šīs firmas līgumā bija teikts, ka nedrīkst piestrādāt citās vietās. Tagad firmā ir izmaiņas un pats direktors man piedāvāja vēl vienu apkopējas darbu. Bet drīzumā šīs strādāšu arī trešajā darba vietā. Mani dzirdīgie kolēģi nekad no manis nav vairījušies, ātri esam atraduši kontaktu, kolēģi ātri pierada pie manas balsis. Arī vīram kolosāls meistar: apguvis universālu kontaktēšanos ar nedzirdīgajiem cilvēkiem: raksta uz lapiņas, izskaidrojas žestos utt. Darba gaitu sākumā strādāju mēbeļu fabrikā par slīpētāju, lakotāju. Tad sekoja ilgstošs atvaļinājums sakarā ar bērnu piedzimšanu. Pēc tam jau vīrs vairs neļāva atgriezties darbā, jo divi nedzirdīgi bērni prasa daudz uzmanības, rūpju, un tam nebūtu laika, jo darbs uzņēmumā ir 12 stundas dienā.

Problēmas sagādā arī bērnu vešana uz izglītības iestādēm Rīgā. Ja paprasīju brīvu dienu, tad man šī diena bija jāatstrādā sestdienā, kad bērni ir mājās un iespējams vairāk būt kopā ar tiem.

Mans vīrs vienmēr vēlēties, lai es būtu tikai mājsaimniece, bet man nepatīk dzīvot tikai četrās sienās. Tagad viss nostāties savās vietās – no rīta pagatavoju ēst, apdaru mājas soli,

nokārtoju sadzīves darīšanas un tad prom uz darbu.

Tava ģimene? Bizness, naudas lietas, vaļasprieki

Kad dēlam bija trīs gadi, viņš sāka apmeklēt masu bērnudārzu (kopā ar dzirdīgajiem bērniem). Tad vēl nestrādāju, jo mums liela māja ar dārzu, kur darba netrūkst. Pēc gada jau vedām viņu uz specializēto Rīgas 218. bērnudārzu.

Savā ģimenē esmu ģimenes galva, arī naudas maks stāv pie manis, vīrs nopelnīto atdod man. Visu nopelnīto naudiņu liekam savas ģimenes kopējā katlā. Ar naudiņu rīkojos es, bet, kad gaidāmi lielāki izdevumi, piemēram, auto iegāde, vienojamies abi ar vīru.

Mums bija periods, kad paši audzējām kartupeļus, burkānus, kāpostus, lai realizētu tos tirgū. Pati tirgū stāvēju pie letes. Kad nebija laika, lūdzu paziņu palīdzēt. Vispār mēs, kopā 4 nedzirdīgie liepājnieki, toreiz nodarbojāmies ar šo biznesu un diezgan veiksmīgi, jo bijām patikami, laipni, pieklājīgi pārdevēji.

Tad mainījās ES likumi, tapa bargas prasības un vairs nebija izdevīgi turpināt darbošanos šādā garā. Tētis arī dabūja labu darbu (tas bija mūsu un manu vecāku kopējais bizness).

Tagad ir mans “puķu laiks”, kurš vēl nav beidzies, vienīgi gaida pavasari. Iekārtoju savam priekam mūsu lielo dārzu, veidoju skaistas ainavas. Meklēju informāciju no literatūras avotiem un interneta. Lai viss būtu tik skaisti, kā esmu iecerējusi, vēl milzīgs darbs jāpaveic!

Dzīvot divām paaudzēm zem viena jumta? Attiecības

Mums ar maniem vecākiem ir ļoti labas attiecības. Vienmēr mierīgi spējam vienoties, kurš

variants ir labāks, izdevīgāks, tāpēc arī nekādu konfliktu nav bijis. Protams, bijuši mājiņi par bērnu audzināšanu. Esmu arī iekarsusi ar savu ātro raksturu, pat dusmojusies, bet tad saņemos un visu pārdomāju, secinot, ka vecāku ieteikumi tomēr labi. Viņi mums daudz palīdzējuši bērnu audzināšanā – pieskatījuši, kad mums darīšanas, tētis ir vedis bērnu uz un no Rīgas.

Mamma man uzticas, jo pārliecinājusies par to, ko es varu. Viņa tagad prasa man padomu, uztic nokārtot nozīmīgas lietas priekš remonta. Viņa man nodeva arī savas mantošanas tiesības uz māju. Arī dārzā man dota rīcības brīvība. Tagad plānoju vecā šķūņa nojaukšanu. Vīriešiem gan grūtāk būt diviem saimniekiem mājās. Turklāt manam vīram patīk vienam pašam paveikt darbiņus.

Nesen mammai bija 55 gadu jubileja, sabrauca radu radi un izteica sajūsmu par pārmaiņām mūsu mājā. Tad mamma teica, ka tas ir viņas meitas nopelns. Nu, vai nav brīnišķīgs novērtējums manam darbam?

Bērni? Izvēlies savu ceļu

Vienmēr esmu saviem dēliem atgādinājusi, lai paņem no plaukta grāmatu un palasa. Ļoti gribu, lai viņi izaugtu gudri, labi cilvēki! Ir jau jocīgi, ka vectēvs nevar apgūt datoru, toties 3,5 gadīgais dēlens to jau pilnībā pārvalda. Tas labi, jo modernās tehnoloģijas kļūst arvien nepieciešamākas ikvienam no mums! Nezinu, vai puikas paliks Liepājā, kad izaugs, un kādu profesiju izvēlies. Negribu viņus uz kaut ko piespiest, lai paši izvēlas savu ceļu! Toties ļoti vēlos, lai viņiem dzīve noritētu veiksmīgi!

Paldies Guntai par interviju saka Daiga Delle

Pētījums Nr.2: Latvijas nedzirdīgās sievietes – multiinvalīdes

Projekta ietvaros pabeigts otrais pētījums par nedzirdīgām sievietēm, kurām bez nedzirdības ir vēl citas slimības (invaliditātes), vairāki būtiski veselības traucējumi. To vidū – lielākai daļai iekšējās slimības un redzes traucējumi; arī psihiskas novirzes un kustību traucējumi.

Tika apjautātas 100 tādas nedzirdīgās sievietes, un pētījumā atklājās šāda aina.

Strādā mazāk nekā puse

No aptaujātām sievietēm strādā 40%, tas ir, mazāk nekā puse. Fakti vēlreiz liecina par profesiju izvēles šaurajām iespējām. Visvairāk viņu vidū ir vai nu šuvējas, vai apkopējas un sētnieces. Turklāt visām sētniecēm ir vidējā izglītība, bet vienai apkopējai – pat augstākā izglītība!

Jāsaka, apmēram vienādā skaitā ir sievietes ar pamata un vidējo izglītību, bet ar augstāko izteikti maz. Salīdzinājumā ar datiem pētījumā Nr.1 par citām nedzirdīgām sievietēm, multiinvalīdēm tomēr ir augstāks izglītības līmenis, turklāt gandrīz puse no viņām vēlētos turpināt izglīties, pārkvalificēties, apgūt jaunas amatprasmes, lai spētu sekmīgāk konkurēt darba tirgū. Jāņem vērā, ka pusei no aptaujātām vispār nav profesiju apliecinājošu dokumentu. Tas ir bēdīgs fakts, un iespējams, ka

tāpēc daudzas no viņām darbu vispār vairs nemeklē. Vienkārši netic, ka to iespējams atrast mūsdienu darba tirgū, kas izvirza arvien augstākas prasības gan vispārējās izglītības, gan profesionālo prasmju ziņā.

Grūtāk atrast darbu

Tādējādi multiinvalīdēm nepāšaubāmi grūtāk atrast vai no-

turēt darbu nekā veselām nedzirdīgām sievietēm. No darba bijis jāaiziet gan pēc darbavietas vadības ierosmes, gan arī savas vājās veselības dēļ. It īpaši tāpēc, ka darba apstākļi nebūt nav tikuši piemēroti viņu vajadzībām – tie bijuši viduvēji, daļai pat tik slikti, ka grūti izturēt.

Darbspēka deficīta apstākļos jau strādājošās sievietes tomēr nav izjutušas noraidošu atieksmi no vadības vai darbavietas puses, visumā tā bijusi vai nu pozitīva, vai neitrāla.

Kas traucē darba meklējumos

Pārsteidzoši daudzas sievietes apliecina, ka viņām trūkst informācijas par brīvajām darbavietām un iespējām sameklēt darbu. Parasti darbu atrod "caur paziņanos", bet ļoti maz ir tādu, kas pie tā tikušas ar valsts vai pašvaldību palīdzību.

Pašas aptaujas dalībnieces atzīst, ka galvenais šķērslis darba atrašanā ir viņu invaliditāte apvienojumā ar izglītības trūkumu, amata neprasmi. No tā arī lielākoties veidojas darba devēju noraidījums. Otrs – viņu vispārējā negatīvā attieksme vispār pret invalīdiem kā darba ņēmējiem. Jāteic, ka darba devēji, pretēji Darba likuma noteikumiem, tomēr atļaujas iztaujāt darba meklētāju gan par viņa veselības stāvokli, gan slimībām, spējam utt., kas arī bieži slēptā veidā ietekmē pozitīva lēmuma pieņemšanu.

Iespējams, tāpēc daudzas sievietes atzīst, ka drošāk justos, ja darba meklēšanā līdzās būtu zīmju valodas tulks.

Aptaujāto sieviešu invaliditātes grupa: I grupa – 2%, II grupa – 20%, III grupa – 78%.

Aptaujāto sieviešu vecuma struktūra: līdz 30 gadiem – 12%, no 31 līdz 50 gadiem – 68%, virs 50 gadiem – 20%.

Pētījuma rezultātus var fokusēt šādos problēmpunktos:

- * Profesijas trūkums un nepietiekama izglītība, profesionālā kvalifikācija;
- * Sociālā apātija, savu iespēju un tiesību izpratnes trūkums;
- * Informācijas trūkums par brīvajām darba vietām;
- * Informācijas trūkums par iespējām mācīties dažādos kvalifikācijas kursus;
- * Nepietiekams nodrošinājums ar zīmju valodas tulkiem;
- * Invalidu nodarbinātību veicinošu likumdošanas aktu trūkums;
- * Motivācijas trūkums, zems pašnovērtējums un neticība iespējai dabūt labu darbu;
- * Trūkst iespēju strādāt nepilnu darba dienu;
- * Nav noteikts multiinvalīda statuss ar visām no tā izrietošajām vajadzībām.

Kā patikt sev, lai patiktu citiem

Pozitīvs sevis vērtējums, lai saglabātu garīgo līdzsvaru. Bez tā dzīvē nav iespējams kaut ko būtisku sasniegt.

Diemžēl daudzi cilvēki par sevi nav visai augstās domās.

Augsts pašvērtējums – tas ir pastāvīgs lielums, kas nav atkarīgs ne no materiālā stāvokļa, ne ārējā izskata, ne vecuma. Tas apliecina cieņu un mīlestību pret sevi.

Iemācīdamies pieņemt sevi tādu, kāds viņš ir, cilvēks iegūst ne vien pārliecību par saviem spēkiem, labu pašajūtu un mīlestību, bet iemanto arī apkārtējo labvēlību, jo parasti taču nepieciešams, lai citi vērtē mūs tā, kā vērtējam sevi paši.

Katram cilvēkam jābūt pastāvīgas simpātijas pret sevi. Tas ceļ pašapziņu, pašcieņu, kas savukārt veido to stingro pamatu, uz kura balstīties, ja gadās kāda nelaime. Mākslu dzīvot saskaņā ar sevi vajadzētu apgūt ikvienam, jo tā sekmē pašaplicināšanās spēju uzplaukumu.

Lūk, nosacījumi, kas palīdzēs iemācīties vērtēt sevi pozitīvi!

■ **Stingri apņemties no šī paša mirkļa sev iepatīties, nevirzot nekādus noteikumus.**

■ **Uzrakstiet uz lapiņas visas savas labās īpašības – gan ārējā izskatā, gan raksturā.**

■ **Domās pie sevis vienmēr vērsieties laipni, ar mīlestību.**

■ **Nost ar paškritiku! Iegau-mējiet: tas, ko jūs domājat par sevi, ietekmēs jūsu pūliņu rezultātus jebkurā dzīves jomā.**

■ **Beidziet sevi nosodīt par pagātnes kļūdām.**

■ **Mēģiniet tikt vaļā no nepatikas pret apkārtējiem un arī pret sevi.**

■ **Cik iespējams, vairāk laika pavadiet to cilvēku sabiedrībā, kurus uzskatāt par īstiem draugiem, kuri palīdz allaž pret jums labi izturas.**

■ **Sastādiet sev tīkamo nodar-bību sarakstu (izņemot darbu) un pacientieties vismaz reizi nedēļā kādai no tām atrast laiku, piemēram, pastaigāt pa parku, aiziet uz kino, sporta zāli vai klubu, satikt draugus, aizbraukt uz jūrmalu, laukiem utt.**

■ **Nepatīkšanas uzveriet kā pārejošas grūtības un neļaujiet tām ietekmēt jūsu turpmāko dzīvi.**

■ **Pirms iemīgšanas vienmēr sev pasakiet «Es sevi mīlu un pieņemu tādu, kāda esmu.»**

Atbildīgā par izdevumu:

Ilze Kopmane.

Datordarbs:

G.Birnīte, A.Paegle.

Iespiests SIA «Elpa-2»

Pārbaudi darbu ar domu un domu – ar darbu?

V.J.Gēte

Materiāli sagatavoti ar ES un Latvijas valsts finansiālu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli. Projektu administrē LR Labklājības ministrija.